

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди

Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1925 чылда
Тыва Республикасы

1965 ч.
НОЯБРЬ
10
СРЕДА
№ 265 (6282).

Өртөз 2 көп.

Улуг Октябрының 48 чыл оюн байырлааны совет кижилерниң күчү-шыдалының болгаш энергиязының чаа илерээшкинин болдурган. Ээлчеглиг сорулгаларны кууседиринче ажылчы чоннарны эвилелдевишаан, бистиң партиявыс массаларның бүрүн деткимчезинге, оларның күчүлүг чогаадыкчы иденкейинге быжыы-биле бүзүрелдиг.

ОКТАБРЫНЫҢ ЧЫРЫНЫ БИСТИ СОРУК КИИРИП ТУРАР

Кызыл шөлге парад болгаш чыскаал

Былал шөл Октябрының каасталгазы-биле дөртөн сес улаа шиметтинген. Казан революциянын өлген демиселчилеринге тураскаалыг буулаа Ленинниң үнү Кызыл шөл Октябрының ботти чыл оюнда тынчаан, ол тураскаалыг хунден бээр анаа совет кижилеринге чеже салгалары чорбаан дээр боор! Социалисттер Төзөң чуртун төөгүзүңде улуг уелерин демдегеп, Ленинниң идеяларынга шыңчызын болгаш бердинген көргүсүшпөөн, оларның алдарыг херээжин чеже уламчылакталары бурунгу Кремльдин ханаларының чаны-биле арткан дээр боор!

Ажылчы чоннарның төлөөкчилериниң Кызыл шөлге чыскаалы. Фото А. Стужинниң (СЭТА-ның фотохрониказы).

тукчулары аштер Л. И. Брежнев, Г. П. Воронов, А. П. Кирilenko, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. И. Микойн, Н. В. Подгорный, Л. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рузавин.

Кубаның Коммунисттер партиязының ТХ-зының Политбюроунун кежигүү болгаш секретары, Кубаның премьер-министринин оралакчы болгаш революстуг чепсектиг күштериниң министри аш Рауль Кастро Рус база ында турган.

10 шак. Шеригниң чаңчыл болган парады эгелээн. ССР-ның Кам-

тыларының херээжге бараан болуп турар.

Бо уезе ол онза чутула ужур-тузалыг болуп турар. Америк империализм өске чурттарың херектеринге болупун калчаалыг холгаарлаашкыны-биле делегейниң дүңкүрүлүг чоруну күштедирип, Мурнуу Вьетнамыңа улуг агрессияны өстүрерин болгаш Вьетнамың Демократтыг Республикасыңе араатанзыг халлаашкындарың ургудуруп турар.

Европада тайбынның херээжге аймыл улам шыңгырап бар чоруур. Барыны талакы күрүселериниң башкарыкчы бөлүктөрүнүн деткимчези-биле бонн алаанзырактар шериг күштерин өстүрүп, адролуг чепсекче ажыны-биле чүткүп турар.

Тургустунган байдалдарда Коммунисттер партия болгаш Совет чазак, бистиң бүгү улузубус серемчилелди белини, чуртун камгаланыр артызын күштедирер, бистиң эрес-маадыр Чепсектиг Күштериниң быжыг-лаар дугайында кошкаш кивес сагыш салышкынын салып турар.

Совет патриотизминин база империализм агрессорларын өштөспөс көөр дөөн чок чоруктун бузууга кижизиткиген Совет Армияны болгаш Флотун болупун составы совет улуска болгаш болупун интернационалды күлөөлөгөңге кезээде шыңчы болуп артып турар.

Коммунисттер партияның улуг херээжге кызыгаар чокка бердинген совет дайынчылар Октябрының социалисттер революциязының бүгү делегейге төөгүлүг чаалап алышкындарының камгалалында көрүңгүр туруп, коммунизминин тургузукчузу — болупун улузунун тайбың тургузукчу куш-ажылын серемчилелди камгалап турар. Олар каныг-даа агрессорну чылча шаварыңга, болупун Төзөң чуртунун хосталгазын болгаш хамаарышпас чорун алдары-биле камгалалыңга, делегейниң социализмге дем каттыштырылганың бүгү чурттарының эрге-ажыктарың амы-тузма армияларын дайынчылары-биле калы камгалаарыңга кезээде белең.

Октябрының социалисттер Улуг революциязының 48 чыл ою делегерезин!

Улуг совет улус болгаш оон эрес-маадырлыг Чепсектиг Күштериң делегерезин!

Совет Эвилелиниң Коммунисттер партиязыңа болгаш Совет чазакка алдар!

Ура!

Диктитиг харыы «Ура!» шөлге үш дапык чангылааны берген. Артиллерия салдуунуң даштаашкындары агаарга диктирер үнгөн. Пржектр Совет Эвилелиниң гимниниң күстөгөн.

Барбарларның дааш-шимээни бүгү шөлге нестерей берген болгаш шериг академияларынның дынагычтарының колонналары Мавзолейниң баарыңга чиге дөрт тыскаал-биле артып эгелээн.

Байырлалдык шериг парадың чеже-даа дөргөн бол, ол санында оон кайгамчыктыг көрүштүг чуталары сагыш-сеткилд хаара түзүп келер. Академияларын маршрут бар чорбаан колонналарын дөрт үш булуңунарыңдан карак черде адырла-бас. Шеригни кылдыр кеттиңипкен амык офицерлерин быжыг болгаш бүзүрелдиг бажыныр магалыг көрүштүг.

Шөлүд хостааш, оркестр күрүңгүн универсалдыг магазининин талазыңче чайлай берген. Төгү музейин артыңдан моторлар бир дески дагый берген. Бронетранспортерлар элээн каш оңуругар болуп алган шөлге кирип келген. Марштан — Таманының Кызыл туткун, Суворов орденниң, М. И. Калинин аттыг мото-алыжы дивизиясы.

Ол дивизияны соондан кан ма-шиняларын колонназы келген. Ол дөргө анаа-да, адролуг-даа дайыннык байдаларыңа дайынны чедикшиниң чылча шаап шыдаар аралыг кайгамчыктыг совет танкыларын чаа «салгалы-дыр». Ол танкылар дүргөниң, алаангызының, куяк камгалалының болгаш күчүлүг чепсөөн талазы-биле делегейде эң дөргө кылдыр санадып турар. Оларын болбаазыраңгай пушкалары каныг-даа танкыны куяк камгалалын өтүр адылар.

Чуртун агаардан халлаашкыңга уур камгалалың шериглериниң ракета техникасы шөлге кирип келген. Колоннада — боттары башкарылар энит ракеталарын алыз-бүрү хевирлери.

Бистиң энит чепсектериниң амыг шагын каныг-даа болбаазыраңгай самолету азы чалгыныг ракетаның чүтө чангыс эниттиг ракета-биле белин чок кылдыр артың берип турар кайгамчыктыг дайынчы белин шынарлыг.

Диптер аразыңга ужулар болгаш чагыныг ракеталарга уду-

руу, самолёттарга уду-даа демиселдин бүгү талазы-биле идегелдиг чепсөө — ужулукчу чокка ыракшыл болгаш өң-ле дүргөн ужулар машиналар көстүп келген. Ол алымыг чепсектер камгалап түрө объектилериниң аажок ыракка агрессорун диптер аразыңга ужулар адролуг каргаачы ракеталарың-даа чок кылып шыдаар.

Шериг-Далай Флотунун тугунун алаа-биле суг алаанга чорур хемелерин ракеталары шөлге өрткөн. Ол дөргө океанга суг алаа-биле чорур совет флотун диптер аразыңга ужулар быжыг олаалыг сүртенчиг ракеталарын аймаанын төлөөкчилери-дыр.

Адролуг октарамың мыдыг пилымыг ракеталар-биле чепсегелтиңген суг алаанга чорур ракеталыг хеме буруу агрессорун мун-мун километрге каш-даа улуг объектилерин чок кылып шыдаар.

Суг алааның ракета чүткөп чедирер хемелери — Совет Шериг-Далай Флотунун күчүзүңгү үнелени.

Парадың түнел кезээңге стратегтиг улаанышкынының ракеталары шөлге көстүп келген.

Баштай ортумак ыракшыллыг ракеталары өрткөн. Ол ракеталарын чамык хевирлери диптер аразыңг хемчээлин анаа артып шыдаар.

Боттары азы үндүрер установка-ларда аажок шимчегир стратегтиг ракеталар өрткөн. Ол ракеталар хөдөлү үнеринге кезээде белең турар, олар көңүг алаангыр болгаш дайынны часпас алаар.

Күчүзүңгү талазы-биле чүү-даа чүгөге аштырбас, диптер аразыңга ужулар ракеталар өрткөн.

Маршта — бөдү чорур илтирбег дугуйлардыг машиналарын азып үндүрер диптер аразыңг бите габариттиг быжыг олаалыг ракеталары. Бо дөргө бистиң эртемденериниң, инженерлериниң, ажылчыларынның кайгамчыктыг чедикшини-дыр. Мыдыг ракеталар дайынны агаарга болгаш космоска доскуларын алырбас болгаш агрессорга каныг-даа уезе узулукчу адролуг согушунуң таварыштырарыңга белең.

Ракета шериглериниң колонназын орбита ракеталары хагган. Орбита ракеталарын каргаачылары Черни догандыр баштайгы азы өске каныг-даа доганышкының үе-аңде агрессорга хөдөртөн өлүмүг согушунуң таварыштырар шыдаар.

Стратегтиг, улаанышкынының ракета шериглери Варшава керөөзүн чурттарыңг чепсектиг күштериниң өске-даа хевирлери болгаш армиялары-биле кады совет улустун тургузукчу тайбың ажыл-ижиң, социалисттер чурттарыңг бүгү дем калыгазыңг аймыл чок чорун, бүгү делегейде тайбынның эрге-ажыктарын идегелдиг камгалап турар.

Парад дооуулаң.

«Варшавянканы» аялгасы күтүзүп үнгөн. Кызыл туткарлыг автомашиналарын болгаш мотоциклдерин колонназы шөлге чаттылып келген. Куш-культуруларын марыкын спорттун алдарыг мастерлери, делегейин рекордсменнери, Олимпий оюнарының чемпионы ажиткан. Оларның хөдөктерин каастаан шаңдалар — совет спортчу школяның чедикшиниң херекчиди-дыр.

Куш-культуруларын чыскаалы алыз-бүрү көргүзүлгөңг, кайгамчык хай кижикиржикчилг танчы-биле дооуулаң. Бистиң Төзөң чурт-тувустун төөгүзүңгү динг арын-нары кижилерин мурнуңга ол олчаан көстүп келген. Ажылчынар, матростар, солдаттар революстуг тукут алаа-биле Кышкы ордуң канчаар штурман, совет дайынчылар фашизмден революцияңг чаалап алышкындарын канчаар камгалап алганын олар көргүзүп чораяннар.

«Совет улуска, чазакка, бистиң партиявыска алдар! Алдар! Алдар!» деп үш үнүг Йөрөөдөр салышкыны диктирер, күчүлүг «Ура!» чангылааны келген. Нигүр чечектерди бичиң урутлар Мавзолейге укландыр чоруткан. Олар төп индирже көдүрүп үнгөн, партияны болгаш чазактын удурутукчуларыңг чечектерин тудускан.

Спортчуларын колонназын хагга машинада Москваның тутуг, фашисттер эжелекчилерге уду тулчушкунга Москваның камгалалы дээш, эрес-шудургу куш-ажыл дээш найысылалын шаңнатканы дээш шыларалдык демектери.

Москва чыларын куш-ажылдык маалыдыг чорутуңг херекчелери — үш рапорт:

«Улетпүр бүзүрүлгөңн инити хемчээлинин талазы-биле чеди чыл планын хуусазыңга 5 ай бурун-гаар күстөгөн».

«Чуртала тузууңг талазы-биле чеди чыл планы 6 чыл болгаш 9 ай дүргүзүңг куусеттиңген».

«Чеди чыл планының тыллары-ның дүргүзүңг Москва дээш болгаш тускай ортумак бажылыг 660 мун тускай эртемниглерин белет-келген».

Кызыл шөлге шериг парад. Чуртун агаардан камгалап шериглериниң ракета техникасы.

Фото В. Савостьянова. СЭТА-ның фотохрониказы.

Ажылчы чоннарның төлөөкчилериниң чыскаалы эгелээн.

48 Октябрылар! Оларның тус буруу бот-бодунга дөмейлешпес! 1965 чылда чурт болупун чеди чыл планын дооуулаң турар. Совет улус пар-

тияның XXIII съездинге алдар кылдыр куш-ажылчы ээлчегле туруп ап турар, СЭКП ТХ-ным март болгаш сентябрь Пленумнарының шийтпирлерин ажыдыралга боттандырып турар.

Ажыл-агыны чаа буу-биле чорударының эвээш өвөс дүржүлгалыг апарган коллективтерин төлөөк-

чыны алаа турушкунуң барык-ла узуткаан, чүк сөөртүлгөңг 34 хуу өскөн. Чолаачыларын ажыл төлөвир белиң. Бүзүрүлгөңг хөдөктеринге хей ака-хөргөңг берген. Найысылалын транспортчуларын шенелдени улам ыңай калбартып, хөдүлүп турар. Москваның оон-даа ыңай он алды автомобиль ажыл-

БӨГҮН — ШАГДААНЫН ХҮНҮ

Ие-чуртун шагдаазының отрядтары Ленинниң куээни дег төртүтүңген.

Ажылчынын, тараачынын шагдаазынын алдар-аттыг чанчыларын ыдык сагы.

В. Волчеконун чурбаан плакаты.

динниң бажының баарында Владимир Ильич Ленинни алаан кымыл пөсте аажок улуг чүрү. Эвилелдепкен республикаларын туттары салгыңг кишини турган.

Индирлерде аалчылар доду. Ында үлөтүрүн болгаш кезде ажыл-агыйын мурнакчы кижилери, ар-темендер, литератураны болгаш уран чүүлүн ажылдакчылары, шериг начальнигери, бүгү эвилелдепкен республикалардан келген төлөөкчилериниң кежигүннери.

Чалаттырганнарын аразыңда — дыка хей күрүңдерден келген аалчылар, дипломаттыг корпустун кежигүннери.

Мавзолейниң төп индиринде партияны болгаш Совет чазактын уду-

галал министри Совет Эвилелиниң Маршалы Р. Я. Малиновский ажыл машина-биле Кремльдин Спасск суургазының хаалгазыңдан чедип келген, парадты хүлөп алган. «Томааның!» деп команда. Шериг академияларын болгаш училищелерин колонналары шөлге шыгырт турупкан. Парадтың командылакчызы армия генералы А. П. Белобородов парадка шериглерин белеңиниң дугайында рапортту министрге дамчыткан. Маршал дайынчылар-биле мөңдөшкөн, Октябрь байырлады-биле холбаштыр оларга байыр чедирген.

Шериглерин артиллер чорутуун дооскаш, камгала министри Мавзолейниң индиринге үнүп келген, чүе чуталаан.

Совет Эвилелиниң Маршалы Р. Я. Малиновскийниң чугаазы

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержантылар болгаш старшиналар! Эштер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар!

Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары!

Бистиң хүндүлелдиг даштыкы аалчыларымы!

Совет Эвилелиниң Коммунисттер партиязының Төп Комитетинин болгаш Совет чазактын мурнуңга баса даасканы-биле Октябрыңг социалисттер Улуг революциязының дөртөн сес чыл ою-биле холбаштыр салгөре байыр чедирип, амыр-мениңерин айтырып тур мен.

Мөчүгүлөдөн болгаш дардалдан хосталгаже орутку кижик төрөлгөтөгө ажыдып берген Октябрыңг алдарыг чыл оюн совет улус коммунисттер тургузушкунда чаа-чаа чедикшинер-биле демдегеп турар. Бистиң чуртувустун ажылчы чоннары партияны Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун, ССР-ның Дээди Советинин алдыг сессиязының шийтпирлерин чангыс ап-сеткил-биле чүүлүгүмүң хүлөп алган болгаш ол шийтпирлерин амыдыралга боттандырыңг боттарының күженишкенин уталадырып турар.

Улетпүрүн удурутун акижидер, оон ажылының ажыктын белидер талазы-биле Пленумун эртемге үнөзүлөш ажалдап кылган хемчеглерин боттандырып чорук. Совет күрүңениң экономикаг болгаш шериг күчүңг улам ыңай көдүрбөгөн, улугтуң чаагай чорутуңг акижичерге дуалаар болгаш коммунизмге бистиң бурунгаар шимчээшкенин бистиң дүргөдөдүр.

Бистиң карак-биле көрүп чепсег дөргө бүгү чуртувуста СЭКП-ниң

XXIII съездинин төлөптүг уткуур дээш бүгү улустун социалисттер чарыкы калбарган. Хоорайны болгаш көдөңнүн ажыл-ишчилери төрөң партиязыңг ам болур съездинин патриотчу ажыл-херектери-биле демдегээринге белекенип, улус ажалгызының бүгү адырларыңг хөдөкчелеринин тегилерин улам ыңай дүргөдөдүр чедип ап турарлар.

Амы-дузма социалисттер чурттарыңг удуустары чаа амыдыралды тургузушкунга кайгамчык чедикшиниң чедип алган. Социализминин делегей системазы чыл келген тузун-ча болупун турарыңг быжыгалап, болупун үеин чурттап өрттирп тууар капитализминин мурнуңга марш чок артык шинээлерин улам чайыңандыр көргүзүп турар.

Болупун улузунуң, бүгү делегейниң ажылчы чоннарын үндөп эрге-ажыктарын плергейлешпөөн, бистиң партиявыс болгаш чазак тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказы хажык чокка болгаш чайылыш чокка чорутуп, делегей дайынны баш уду болдурбаны-биле бүгү-ле чүвени кылып турар. Совет чуртун даштыкы политиктиг улаанышкыны — ол дөргө социалисттер дөң каттыштырылганың сырый каттыжышкыныңче, анык национал күрүңдер-биле харылааларын бүгү хемчег-биле хөдүгүрбөгөн, национал-хосталгалыг шимчээшкенин деткиринең улаандырган быжыг болгаш чайгылыш чок Ленин чыгы улаанышкыны-дыр. Бистиң даштыкы политикавыс антиимпериализмтиг бүгү күштерин сырый катты-

АНЫЯКТАРНЫҢ ДАЙЫНЧЫ АВАНГАРДЫ

Петр РЕШЕТОВ,
ССРЭ-нин Аныяктар организацияларынын комитетинин даргазы

Демократтык аныяктарыны Бүгү-делегей федерациясы (ДАБФ) ноябрь 10-да 20 чыл болуп турар. Янзы-бүрү чурттарын хөй миллион аныяк кижилеринин боттарынын эргелери дээш, национал хамаарышпас чорук болгаш тайбын дээш демиселдин хөй-хөй алдаа-лыг арчылар ДАБФ-ни азы-биле холбошкан. Делегейин аныяктарынын шимчээшкенине совет аныяктар канчаар кирип турар дугайын СССР-нин Аныяктар организацияларынын комитетинин даргазы Петр Решетов парлаганын чаа чүүл агентствонин корреспондентинин дилээн баураа чугаалап тур.

Демократтык аныяктарын Бүгү-делегей федерацияны 20 чылдарда аныяк салгалдарын авангардында чоруп турар. ДАБФ болза 115 чурттарын оолдар, кыстары каттыштыргал, делегей аныяктарынын бүгү төгүгүн дургууна эи улуту организациязы болуп турар. Советтер чуртунун аныяктары делегей аныяктарынын демократтыг шимчээшкенин бирги олурууларынга кезеде чоруп, ДАБФ-нин канайында туруп, ову тургузарына илсепкей киришкен. 1941 чылдын сентябрында каяа фашисттик диктаторлар Европанын орустарына басып, кала кресттерин таныктар СССР-нин кызыгарына шургу кирип турган үеде, делегей аныяктарын баштайгы антифашисттик митингиз болуп эркен болгаш антифашисттик коалициянын чурттагына дуураанышкынын аныяктар организацияларын тургузарына эгеин ол митинг салган. Бичаарда 1941 чылдын сентябры

да совет аныяктарын антифашисттик комитети тургустунган. Дайын чыгарында совет аныяктар он-он чурттарын аныяктарын антифашисттик организациялары-биле харылзааларын тургустунган, а дайын доозулган соонда каш айлар эркенде боттарынын дээр төлөөлчүлерин Лондонга болган аныяктарын Бүгү-делегей конференцияныч чоруткан.

Бодунун 20 бүгү чылдарын тургузууда ДАБФ совет аныяктарын кызыгар чок дестикчезин ап келген.

Демисел турар чурттарын аныяктары-биле азы-дуна эп-сеткил каттыштыргалын быжыгдаларыч угуланырган совет оолдар, кыстарын чайгылыш чок тургузу Азиянын, Африканын болгаш Латин Американын аныяк демиселчелеринин изиг хүлээп көрүшкүнү чедип алган. Азиянын болгаш Африканын он-он чурттарын да Совет Эвилели 500 улут өрөтүр бугурууларын болгаш үеде-

диге төптөрүн туруп турар. Ында совет аныяк тускай артемигиздер ажыдап турар. КАР-да Асу-ла плотинанын тудууда, Индия-да Бхилайин металлургия комбинатында оларын көрүп болур; олар Афганистанда болгаш Непалда фабрикаларын болгаш оруктарын туузарына дузалап, Калимантанннын шыггай арыгларында болгаш Мали Республиканын ховуларында ажыдап, Камбоджада болгаш Эфиопияда кижилерин эмнел туралар.

Совет аныяктар национал кадрларын белеткээр, медицина, култура болгаш өөредиге дерилгезин садып алыр талазы-биле дузалакчы хамаарышпас аныяк курулуштарын аныяк салгалында ДАБФ-ни дамчытыр көргүзүп турар. Совет студенттер боттарынын найралчы өг-бүлелинге бүгү динтерин барык 30 муң оолдар, кыстарын хүлээп алган. Каш-каш муң аныяк кубачылар совет чакыттарынын дузасы-биле кезде ажыл-агый механизаторларын профессионалларын шигээлди алган. СССР-нин оолдар, кыстар хөгжүп эгелеп турар чуртта улутпур чакыгыларын күчүс-дирин боттарынын контрология

ап, ол продукция чүгө тергик шымчалыг болган турары болгаш айткан хуусааында чорударын хайтаарал, ол чурттаже чорудар чүктөргө делем арганы ажыдып турар. Харин пионерлер безин боттарынын чыып алган металл кескиндиз-биле кылган тракторларын чорудуп, чүс-чүс муң компания, кыдыраштары болгаш карандаштары африк, азий, латин-америк урууларга чорудуп берип туралар.

Кажан делегей империализмиз улаустарын национал-хосталгалыг шимчээшкенин чепестин күжү-биле араа доктаторларын оралашкан саньнда ДАБФ болгаш оң организациялар агрессорларга улур шиптирдинг көдүрүп үнүп турар. Бүгү чуртка хайнышкыныг чыскаадап, Вьетнамдан америк шериглерин доп-лордан ундурин быжык-биле мезгизин, вьетнам патриоттарга дузаламчы-эпсеткил каттыштыргалынын фондун тургусканын—совет аныяктар Вьетнамда АКШ-тың агрессиязын бо чүдүлөр-биле харылаан.

ДАБФ-ни инициативизмиз баураа эгелен бүгү-делегей фестивалы шимчээшкенин делегей аны-

яктарынын ортузунга аажок каа-баа-биле сугажаан. Праганын болгаш Будапештин, Бухарестин болгаш Берлинин, Варшаванын болгаш Москванын, Венаин болгаш Хельсинкин кырынга фестивалдык факели сес улаа кыпкан. Фестивалдар аныяктар на-йралынын интернационалчы шко-лазы, улаустарын хамаарышпас чоруп, тайбын болгаш аныяк салгалдык келер эки үеи дээш демиселни школазы болуп берген. Ам-планетаның аныяктары «Эп-сеткил каттыштыргалы», тайбын болгаш найрал дээш деп боттарынын ээлчегин IX Бүгү-делегей фестивалына белеткенип турар.

Совет аныяктар, тайбын болгаш улаустарын хосталгалын камгалаарынын делегерей програм-маларынын инициаторлары бол-бушаан, фестивалдарын болгаш өске-даа делегей ужуражышкынынын чорударына боттарынын салымышкынын кирип туралар. 1961 чылда Москва черинге «XX чүс чылдын ортан үезинин аныяктары болгаш оларын айттыргалы» деп Бүгү-делегей шууланы болган, а үш чыл эркенде—на-ционал хамаарышпас чорук бол-гаш хосталга дээш, тайбын дээш

демиселге аныяктарын болгаш студенттерин эп-сеткил каттыш-тыргалынын Бүгү-делегей шуул-ганы болуп эркен. Шуулган бү-гү динтерин 126 чурттарындын 1000 ажыг делегаттары чыгган болгаш аныяктар шимчээшкенин төгүзүнде аныяктарын эне төлөөлөттинген хурады болуп демделеттинген.

Мурнакчы аныяктар тайбын болгаш улаустарын национал ха-маарышпас чоруп дээш демиселди амгы үеин чугула айттыргалы кылдыр көрүп турар дугайын сөөлү чылдарда делегей аныяк-тарын чорудуп келген хемчег-леринин алтары безин шуут чу-гааап турар-ыр.

Бодунун туруп келгеннин 20 чылдарын тургузууда ДАБФ депшилгезин аныяктарын кол шимчээшкенин чангыс аай кылдыр каттыштырып турар аныяктарын эи калбак төлөөлөдиг организациязы болуп берген. ДАБФ-нин күжү—оң хүрөөленин чангыс эвинде. Ону чүгө федерациянын өнүктүрү эвес, харин база оң дайынчы эки билеп турар.

Эркен 20 чылдарын тургузуу-да федерацияны чарылдырар, ында чангыс аай чыскаа-биле бар чоруп аныяктарын янзы-бүр отразарын бот-боттарына узуу тургузар дээш оралашкышкы-нарын чангыс эвес улаа кылып

келген. Амгы үеин бүгү революстуг күштеринин чүгө чангыс аай илсепкей хөдөлгизинин чорудуп турган, реакциянын, дар-ладын болгаш дайынчы күштерин аткаарлаарынча албадал бо-лур дээрин демократтыг аныяк-тар эки билеп турар.

Ленинни комсомол, бүгү совет аныяктар делегей аныяктарын демократтыг шимчээшкенин бо-лаш оон дайынчы алаңтарды — ДАБФ-ни быжыгдалар, колонна-лизмге болгаш империализмге удуу, национал хамаарышпас чорук дээш, тайбын, демократия, депшике болгаш аныяктарын эр-гелери дээш демиселип турар де-легейин бүгү депшилгезин аны-яктары-биле кады ажылдажылга-ны кабарлар болгаш быжыгдалар төлөөдө, ДАБФ-ниң ажал-чору-дугалымыга болгаш Чер кырында аныяк салгалдын чангыс эвин болгаш эп-сеткил каттыштыргалы-ны быжыгдаларыч угуланыр оон чорудуп турар бүгү хемчег-лерин илсепкей кирип төлөөдө, боттарында хамааржыр бүгү чүдүлөдери моон сонгаар-даа кы-лып.

Демократтык аныяктарын Бү-гү-делегей федерациязы делегей аныяктарын бүгү демократтыг шимчээшкенин амдыралында чугула үе болуру чыгыш чок. Бүгүн совет оолдар, кыстар аны-яктарын эки келер үеи дээш чаалай демиселге чаа-чаа чедик-кинерин Бүгү-делегей федера-циязыга күзеп турар.

СЭКП ОБКОМУНДА

„Сельхозтехниканың“ Чадаана каттыжышкынынын аныякчыларын, албан-хаанчыларын, хүлээлгелеринин дугайында

„Сельхозтехниканың“ Чадаана каттыжышкынынын коллективизмиз сүздү мурнуна ээлтээге киреш, бодунга бедиктен хүлээлгелерин алган болгаш оларын эгелээшкенин деткип, СЭКП-ниң XXIII съездининге ал-дар болдурган социалисттик чарышпа кирижиринче бүгү колхозчуларын, совхозтарын болгаш „Сельхозтехника“ каттыжышкынынын аныяк-чыларын, инженер-техниктиг ажылдакчыларын кыйгырган.

СЭКП обкомунун бирозуну доктаатканы болза:

Тыва АССР-ниң бүгү колхозчуларын, совхозтарын, аныякчыларын, инженер-техниктиг ажылдакчыларын, „Сельхозтехниканың“ Чадаана каттыжышкынынын коллективинин кыйгыры

Бистин чуртуус СЭКП-ниң XXIII съездининге сорул киришкенин-биле белеткенип турар. Бүгү совет кижилер, ол кайгамчыктыг болушкунга алдар болдурган социалисттик чарыш-па кирипкан, коммунизмниң ажыл-агый болгаш култура тургузууну-нуну бүгү талазында чаа-чаа чедикшинерин чедип алыры орал-дажып турар.

СЭКП ТБ-нын март Плентмунун шиптирлерин амдыралыга ботта-дырбышаан, Чөөн-Хемчик районун кезде ажыл-агыйнын амы-ишчилери мал каштагалышкынын чедикши-нинин чорудар, чакы хову ажылдарына үлгелерин белеткери, кезде ажыл-агый продукциянын санын көвүдери болгаш шынарын бедилер, камналганы чедип алар дээш демиселге илсепкей кири-жер.

Келер чылдын дүжүгүн салым-толу чакы хову ажылдарына кезде ажыл-агый техниказын өй-шаан-да болгаш шынарлыг белеткенин-тен лыжа хамаржыр. Моон ужу-рунда бистер, „Сельхозтехниканың“ Чадаана каттыжышкынын аныяк-

чынары болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылары партиянын XXIII съездининге алдар болдурган чарышпа киришкеш, бодунга бе-дараанында хүлээлгелерин алымыс:

бо чылдын дөрткү кварталында „ДТ-54“ деп 70 тракторну, а съездин аныяктарын хүнүн чедип 142 тракторну бедик шынарлыг кылдыр септеп үндүрер;

руль баяанын продукцияга чарыгдаларын 1,7 хууга кууладыр; кезектерин чептес дүзүзүн эки хынап, септеп септөөрүн күсели-биле септедиге артык кезектерин чарыгалды 2 хууга кызырар;

септелгенин технологиязын бол-гаш чүс-ажылы организастарын ажылдип тургаш, күн-ажылын бу-дурдуучуун 3 хууга бедилер бис;

септелгенин шынарын экиже-ринге тракторларын даптыгы аш-талгазын болгаш кезектерин, бедилеринин конвейердин чуулазы-нын талазы-биле дерилгени тургузар болгаш ажылдап кирир;

дерилгелерин, чепсек-херексе-дирин ажылдарын чурумун сай-аырагыйлап, электроэнергия-

ны, одалганы камнап, бугурулгени өске-даа чарыгалдарын кызырып турган, септедиге чарыгалдарын 10 хуу өвөөдөр бис;

септедиге амылым шынарын экижип, бугуруп үндүрген продук-ция дээш контролду күштедирип, оон-биле септелген үндүрген бүгү машиналарга, агрегаттарга магад-далыг паспортту тыпсырын хан-дырар;

артык кезектерин болгаш матери-аларын сөртүп эжкээр талазы-биле амылы экижип, хөрүм ажылдап кылдыр болгаш өске-даа ма-шиналарын, чепсектерин чакы хо-ву ажылдарына өй-шаанда белет-кенинге боттук дузаны колхозтарга, совхозтарга көргүзөр бис;

бүгү ажылдар черлерин болгаш

Коллективизмиз даасканын баураа кыйгырыга ат салганыр: В. Ермоленко, „Сельхозтехника“ каттыжышкынын даргазы, П. Иванов, парторганизация секретары, А. Теников, местком даргазы, А. Базыров, комсомол организациязынын секретары, В. Губанов, кол инженер, В. Во-логин, контролёр, А. Сердюков, толар, И. Моченков, С. Глазков, В. Уро-ков, В. Воронин, И. Кропачев, М. Сундуй, Г. Донган, слесарьлар, В. Рынов, электрик.

Бир дески эвес

Чөөн-Хемчик районун ажылчы чондарын 1720 кезек төп солунунын, 1631 кезек төп болгаш 2740 республика солунунын, 2143 жур-налдарын чактыктанар. Келер чылдын парлаг чарыгалын эки органи-Хөт“ совхозту, „Бөлү-застаа черлерге „Сут-пеня“, Ленин аттыг колхозтары кирир ужурут.

Ылангыласта, Чадаана авто-

ажыл-агыйында, райпо-да чакылга эи куу денелде тургустунган. Хөй ажылчыларын авто-ажыл-агый черинде чүгө 29 кезек солун чактыгынган. 260 ажыг кижиди хөмүр-лаш раз-рези 23-ле, 70 ажыг кижиди райпо 20-ле кезек солуну бижи-кен. Ынчангаш ам чакы-дылганы дүрүлгелери негеттинип келген.

Былгангыласта, Чадаана авто-

цехтерин бугурууге — арыг-шевер байдалга үлгелерин кылдыр тургузар бис;

механизатор кадрларын мергежи-лин бедилер сорулга-биле бугурулгени бүгү ажылчыларын техник-тиг өөредилгени чогур программа баураа организастар бис.

Партиянын XXIII съездининг ажыттынар хүнүн бодунустан бугу-дурдугени республикага үлгелер-лиг болдур дээш демисел бис.

Республиканын бүгү колхозчула-рын, совхозтарын болгаш „Сель-хозтехника“ каттыжышкынын аны-якчыларын болгаш инже-нер-техниктиг ажылдакчыларын сүздү мурнуун социалисттик чары-жына кирип, чакы хову ажылда-рынга эки белеткениринге кыйгы-рымыс.

Мынчага дээр ол клубка кино үндүргеш, көрүкчүлөрдүн сетки-лин черле хомууду көрбөз. Суурнуң чурттакчыларын кино көрүнчө суртаадап, кинонуң

Бызылдын дөжүм училищенин ыры-дирижер сал-гырынын сургууларын чонунга концерттер-ни көргүзүп турар.

ЧУРУКТА: дирижер Роберт Лесников ыры-дирижер

салгырынын сургууларын ээлчегин концертке белет-кеп турары.

Фото П. Гольцову.

Найыралдын киномеханиги

Иргит Даңы-Белек алды чыл бурунгаар Кызылга киномехани-нин кирууун чедикширининг дооскаш, Бай-Тайга районун Наз-ра-Хөлге ажыдап кирген. 1962 чылдан бээр аныяк оол „Тээли“ совхозтун Найырал салбырын төүндө ажыдап турар. Суурнуң улуг, биче чурттакчыларында ону танывас кижи ховар. Маңаа ажылдаанын баштайгы чылын болган, а үш чыл эркенде—Иргит Даңы-Белек бодунун кызым күш-аны-лы-биле суурнуң чонунун хүн-дүткенин чаалап алган.

Мынчага дээр ол клубка кино үндүргеш, көрүкчүлөрдүн сетки-лин черле хомууду көрбөз. Суурнуң чурттакчыларын кино көрүнчө суртаадап, кинонуң

ужур-утказынын дугайын чонга тайылбырлап бээр мээң кол хү-лээлгем дээрин ол эки билер. Не-жээ болуп киноларын чарладарынын тыва, орус дылдар кырынга шевергин, көрүштү кылдыр пар-галаш, суурнуң улус чыгыр чер-леринге эртен эрте-ле азып каар, чамдын чарладарга кинонуң допчу утказын бижип каар. Ын-дыг чарладал көрүкчүлөрдүн со-нуургалын көдүрүп, оларын ки-но көр сонуургалын улгаттырып турар. Кино билеттерин албан-органациялар дамчытыр база куудучулар аайы-биле чуртта-чыларга сатылгала чоруту ол кылып турар.

Оң киноаппаратуразы база оң турар чери кезде-ле арыг-си-

лиг, өртке удуу бүгү-ле чурумнар шыгыгы сагыттыгынган. Чонга ки-но көрүгүлөрдүн планын бо чыл-дээр эртен кварталдарында үр-гүчү ажыр күсүдөп илгеш, районда киномеханиктерин бири-ге баурунда туруп, социалисттик чарыштын тиленичи болуп ту-рар. Ш Иргит бо чылдын планын Совет конституциянын хүнү — декабрь 5-те күсүдериин хүлээ-кен. Бодунун туснай мергежи-линге ол ынак болгаш бодунуң ар-га-мергежилин, билин өске ме-ханиктерге дамчыдып турар, „Ки-номеханик“ деп журналды чакы-дып алган, билиг мергежилин үр-гүчү бедилди турар.

Б. БАГАЙ-ООЛ.

ЭР ХЕЙЛЕР

Хайыракан 8 чыл школазынын үстүкү классчылары боттарынын балшылары-биле кады „Улут-Хая“ совхозтун Хайыракан салбырын чоктаа кыштагыларын септедиге-ге кржип турар. Ховалыг Дада-оол-дун кыштаан септежи, олурар ба-

жынын чыгылаш, чугайлап бер-генер. Ол ышкаш Сенекте малчы-нарын кыштагыларын септедиге-линге киришкенер.

Я. ОНДАР.

Улут-Хем район.

Хал-шыдыраа.

Хайым болган

Хал-шыдыраа талазы-биле деле-гей чемпиону Т. Петросин-биле ой-наар эрге дээш М. Талдың болгаш

Б. Спасскийнын аразында маргыл-дааның дөрткү салыы хайым бол-ган. Ам оларын саны 2:2 апарган.

Агаар Бондус

Бөгүн республикага колдуунда шокар булуттар, чамык черлер-ге хар чаар, хаттын күжү кошкан, барын чүк угаанышкынын хуи болур. Агаарын температуразы ре-спубликага 9—14 градус соок, Кы-зылга чаашкын чок, өй-тавында хаттын хүн болур, агаарын темпе-ратуразы — 9—11 градус соок.

Редитор К. Н. КУДАЖИ.

КИНО

НОВЕБЬ 10-ДА

„НАЙЫРАЛ“: „Анаа эвес хоорай“ 10, 12, „Неполуд дөрт хүн“ 2, 4, 6, 8, 10 шактарда.

„ЕНИСЕЙ“: „Внүүм Нольна“ 2, 40, „Дурум болгаш кулак“ 4, 40, 6, 40, 8, 30 шактарда.

„БАА-ХЕМ“: „Броненосец Потём-кин“ 11, 15, „Азиянын кырында шуурган“ 1, 15, 3, 15, 5, 15, 7, 15, 9, 15 шактарда.

„ВОСТОК“: „Доозуда чечен“ (1-га, 2-ги сериялары) 3, 6, 9 шактарда.

Анличаннарнын амы-тыны камгалаттынган

Бракмы рейстер Олессежа эеп келеш, „Сабунчи“ деп танкерия (суук кылар чүдүлөр сөөртүр парохол) капитан Беризе ПЧА-нын корреспон-дентинин мындак таарылганы чугаалап берген:

— Чер ортузу далайга келгеннисте, ол 10 бала күштүг шуурган-биле бисти уткан. Бухтага чашымын алаш, шуурган эртерин манал тур-дуус. Агаар бойуус азы бээр билек узун орууус уламчыл чоруп-кан бис. Улаатпаса оол-ондак таарышканын мезелээн анган туткут „Катамаран“ деп ятаны көрүп кадымыс. Аңаа дуза чедирер-биле танкер далажыпкан. Челе бээрискис ий аяч-чорукчул хеме болган. Оларын Грецияны Пирей деп португа чедиря кагамыс. Амы-тынын алганч дээш анган туристер совет далайжыларга чүрестин ханымыдан өөрүп четтиргенин элестекенир.

(ПЧА).

Чогаалчы инженерге тураскааткан

Байгамч орус чогаалчы-де-мократ Николай Гариш-Михайло-вский шыларайга тууду-жун-женер чорган. Ол А. М. Горь-кийнин сөзү-биле алырга „бүгү талазы-биле таланттыг“ кижин 1903 чылда мурнуу арык дургаар орук тууларынын араларын шип-чээр дээш чоруткан Кым эс-селдизиянын баштал чорган.

Адан хире чылдар эркенде совет төлөндүлгелер болгаш ту-

дугулар таланттыг тууду-жун-женеринин төлөндүлгелерин чан-гыс эвес улаа өрөөнүп көрүп турганар. Гариш-Михайловский-нин ажил-терөөн чогурт-биле үнелеш, Крымдын тууду-жун-аа тураскаал салбыралы-биле оон алын мөгегидерин шиптир-лөөнер. Ол Ялта биле Севасто-поль аразында орукка тургусту-нар.

(ПЧА).